

# Hoge Raad

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1989). Hoge Raad: 4 maart 1988, rek. nr. 7241 (Mrs. Snijders, De Groot, Bloemenbergen Haak, Roelwink; A-G Mok; m.nt. GRdG) RvdW 1988, 48. *Nederlandse Jurisprudentie*, 1989, 2297-2302. [626].

**Document status and date:**

Published: 01/01/1989

**Document Version:**

Publisher's PDF, also known as Version of record

**Please check the document version of this publication:**

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

**General rights**

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

[www.umlib.nl/taverne-license](http://www.umlib.nl/taverne-license)

**Take down policy**

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

[repository@maastrichtuniversity.nl](mailto:repository@maastrichtuniversity.nl)

providing details and we will investigate your claim.

## Nr. 626

**HOGE RAAD**

4 maart 1988, rek. nr. 7241  
(Mrs. Snijders, De Groot, Bloembergen, Haak,  
Roelvink; A-G Mok; m.nt. GRdG)  
RvdW 1988, 48

**Nationaliteitsrecht**

*Niet-ontvankelijkheid van verzoek tot vaststelling  
van het Nederlandschap wegens gebrek aan be-  
lang.*

(Rijkswet op het Nederlandschap (Stb.  
1984, 628) art. 17)

Brigita Sabo, te Epe, verzoekster tot cassatie,  
adv. Mr. G.P. Veldhuis.

**Rechtbank:***De feiten:*

Voorzover van belang staat vast:

1. dat verzoekster op 11 maart 1986 in de gem.  
Epe gehuwd is met Slavko Nikolic, wonende te  
Epe, Talmastraat 20;
2. dat haar echtgenoot Slavko Nikolic is gebo-  
ren te Moscenia (Joegoslavië) op 12 maart 1955;
3. dat hij op 26 nov. 1985 bij KB nr. 58 op zijn  
verzoek tot Nederlander is genaturaliseerd, wel-  
ke naturalisatie zich ook uitstrekt over zijn vijf  
minderjarige kinderen.
4. dat verzoekster op 24 juni 1986 een verkla-  
ring heeft afgelegd dat zij de Nederlandse natio-  
naliteit wenst te verkrijgen, welke kennisgeving  
is gedaan aan de burgemeester van de gem. Epe;
5. dat deze verklaring door verzoekster is af-  
gelegd overeenkomstig de art. 8 en 12a Wet van  
12 december 1892, Stb. 268 op het Nederlander-  
schap en ingezetenschap;
6. verzoekster heeft bij KB van 8 dec. 1986  
door naturalisatie de Nederlandse nationaliteit  
verkregen.

*De ontvankelijkheid van het verzoek:*

De OvJ, die ten deze niet als vertegenwoordiger van de Staat kan worden beschouwd, maar die gelet op art. 18 Rijkswet op het Nederlander-  
schap in deze procedure een zelfstandige positie  
bekleedt, heeft in zijn conclusie het standpunt in-  
genomen dat het verzoek niet-ontvankelijk moet  
worden verklaard, aangezien verzoekster thans  
geen redelijk en rechtens te respecteren belang  
meer zou hebben bij de vaststelling dat zij sedert  
24 juli 1986 het Nederlandschap bezit.

De raadsman van verzoekster heeft hierom-  
trent tijdens de terechtzitting opgemerkt dat het  
moment van de verkrijging van het Nederlander-  
schap onder andere van belang kan zijn voor de

toepassing van de Algemene Bijstandswet,  
waarbij hij echter niet heeft gesteld dat verwacht  
mag worden dat verzoekster in de naaste toe-  
komst een beroep zal moeten doen op de Alge-  
mene Bijstandswet en evenmin dat zij daarbij, in  
haar specifieke situatie, nadeel zou ondervinden  
van het feit dat haar Nederlandschap slechts  
vaststaat vanaf 8 dec. 1986 in plaats vanaf 24 juli  
1986.

Wat daarvan zij, ingevolge art. 12 Verdrag be-  
treffende de status van staatlozen, werd de per-  
soonlijke staat van verzoekster in de periode tot  
10 dec. 1986 bepaald door Nederlands recht,  
zijnde het recht van het land van haar woon-  
plaats, zodat verzoekster niet geacht kan worden  
enig belang te hebben bij de vaststelling dat zij  
het Nederlandschap bezit vanaf 24 juli 1986.  
Zij is inmiddels niet-ontvankelijk.

*Beschikking:*

De Rb. verklaart verzoekster niet-ontvanke-  
lijk in haar verzoek.

**Cassatiemiddel:**

Schending van het recht en/of verzuim van op  
straffe van nietigheid in acht te nemen vormen,  
doordien de Rb. op de in de bestreden beschik-  
king vervatte gronden verzoekster niet-ontvan-  
kelijk heeft verklaard in haar verzoek om vast te  
stellen dat zij sedert 24 juni 1986 het Nederlan-  
derschap bezit.

*Toelichting*

1.1. Art. 17 lid 1 Rijkswet op het Nederlan-  
derschap van 19 dec. 1984, Stb. 627 bepaalt dat  
„een ieder die, buiten een bij enige in een der  
delen van het koninkrijk gevestigde rechterlijke  
instantie of administratieve beroepsinstantie  
aanhangige zaak, daarbij onmiddellijk belang  
heeft, bij de Rb. te 's-Gravenhage (...) een ver-  
zoek in (kan) dienen tot vaststelling van zijn Ne-  
derlanderschap of tot vaststelling dat hij het Ne-  
derlanderschap niet bezit”.

Lid 2 geeft aan dat dit verzoek „ook ten aan-  
zien van een overledene (kan) worden gedaan.”

De Rb. heeft geoordeeld dat „verzoekster  
niet geacht kan worden enig belang te hebben bij  
de vaststelling dat zij het Nederlandschap bezit  
vanaf 24 juli (lees: juni) 1986”, en dat zij dus  
niet-ontvankelijk is in haar verzoek.

Dit oordeel is onjuist:

Op 24 juni 1986 heeft verzoekster – blijkens  
een in eerste aanleg overgelegde verklaring van  
de burgemeester van de gem. Epe – een verkla-  
ring afgelegd waarbij zij te kennen gaf te willen  
opteren voor het Nederlandschap. De burge-  
meester heeft in deze verklaring gemeld, dat de  
verklaring „zonder rechtsgevolg” is gebleven,  
omdat de Rijkswet op het Nederlandschap niet

in deze mogelijkheid voorziet. Ook de verklaring dd. 10 juli 1986 van de hoofdagent J.Th. Hafkamp van het bureau vreemdelingenzaken te Epe houdt in, dat hem geen feiten of omstandigheden zijn bekend geworden, waaruit zou moeten blijken, dat (verzoekster) van Nederlandse nationaliteit is en als zodanig behandeld dient te worden." Hij beschouwt haar ondanks de optie als „van onbekende nationaliteit", en als houder van een vergunning tot verblijf voor onbepaalde duur.

Bij KB van 8 dec. 1986 heeft verzoekster door naturalisatie de Nederlandse nationaliteit (nogmaals) verkregen.

De vraag waar het in de aangevallen beschikking om gaat, is, of verzoekster er „onmiddellijk belang" in de zin van art. 17 Rijkswet Nederlanderschap bij heeft om vastgesteld te zien of zij het Nederlanderschap al door haar optie ex art. 8 en 12a Wet Nederlanderschap (oud) op 24 juni 1986 heeft verkregen, danwel eerst op 8 dec. 1986 door het naturalisatiebesluit.

Blijkens de MvT., Alg. (p. 6) geeft Hoofdstuk 6 „een uniforme regeling betreffende de wijze waarop het Nederlanderschap, indien dit onzeker is of daarover geschil bestaat kan worden vastgesteld." In het eerste geval gaat het om toepassing van de art. 17-19, in het laatste geval, om toepassing van art. 20.

In het geval van uitredding uit de onzekerheid wordt gesproken van een „voluntaire" procedure, in tegenstelling tot de „contradictoire" genoemde procedure van art. 20. Aldus staatssecretaris Korte-van Hemel tijdens de UCV 45 op 23 jan. 1984 (p. 9). De procedure van art. 17-19 is in de MvT., p. 33 ook „extrajudicieel" genoemd. Blijkens de officiële handleiding voor de toepassing van de Rijkswet ad hoofdstuk 6 is in Nederland uitsluitend de rechtbank 's-Gravenhage bevoegd „wanneer alleen de vaststelling van de nationaliteit aan de orde is."

In de MvT bij art. 17 (p. 21/22) wordt de belangeis nader toegelicht: „Het belang van de verzoeker om een beschikking (...) te verkrijgen inzake het Nederlanderschap is erin gelegen, dat hij om de een of andere reden het bezit van de Nederlandse nationaliteit moet kunnen aantonen en van de administratie geen bewijs daarvoor kan verkrijgen omdat hij als vreemdeling wordt aangemerkt."

Vgl. over de belangeis voorts: d'Oliveira, NJB 1983, p. 1309 en G.R. de Groot, Personen- en Familierecht (losbl.) hfst. Nationaliteitswetgeving aant. ad art. 17.

Uit het vorenstaande blijkt dat de wetsgeschiedenis indiceert dat art. 17 een zo sterk mogelijk declaratoir oplevert omtrent iemands nationaliteitsrechtelijke positie op een bepaald moment.

Deze procedure draagt een voluntair karakter, en met name is er geen geschil aanhangig gemaakt bij een rechterlijke instantie, want dan zit men in de procedure van art. 20.

Dit betekent dat in beginsel aan de belangeis in art. 17 voldaan is, ook als er (nog) geen aan-

hangig geschil bestaat. Gegeven de grote betekenis van de zekerheid omtrent de nationaliteit heeft iemand *per definitie* belang, wanneer het onzeker is of hij/zij op een bepaald moment het Nederlanderschap bezit of bezat. Van hoe grote betekenis de rechtszekerheid op dit terrein gevonden wordt blijkt mede uit de bij de administratie heersende praktijk om in voorkomende gevallen door naturalisatie een eind aan het dubium te maken, zodat ook de datum waarop het Nederlanderschap boven twijfel verheven vaststaat, vastgelegd wordt.

Gegeven de omstandigheid dat de overheid, in de vorm van de burgemeester van de gem. Epe, alsmede van de vreemdelingenpolitie van de gemeente weigerden rechtsgevolg toe te kennen aan de door verzoekster uitgebrachte optie, was het vanaf 24 juni 1986 tot 8 dec. daaraanvolgend onzeker wat haar nationaliteitsrechtelijke positie was, en het is om die reden dat zij op 7 okt. 1986 haar verzoekschrift bij de Rb. 's-Gravenhage indiende. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zou haar bijv. geen Nederlands paspoort worden uitgereikt in verband met de door de gemeente ingenomen positie; het is van algemene bekendheid dat een aan Nederlanders uitgereikt Nederlands paspoort een aanzienlijk betrouwbaarder en makkelijker reisdocument vormt dan een Nederlands vreemdelingenpaspoort. Nu er objectieve aanwijzingen waren om te twifelen aan de verkrijging van de Nederlandse nationaliteit door de uitgebrachte optie, met name door de daartegenover ingenomen afwijzende houding van de administratie, had verzoekster onmiddellijk belang bij de voorziening ex art. 17.

1.2 De wet gebruikt de term „onmiddellijk belanghebbende". Betekent dit een restrictie van de aard of gewicht van het belang?

Het Voorontwerp (1976) spreekt eenvoudigweg van „een ieder die daarbij belang heeft". Het voorontwerp bevatte geen bepalingen omtrent de vaststelling van de nationaliteit van overleden personen. Het Wetsvoorstel voerde mogelijkheid in om ook het (niet) Nederlander-schap van overledenen op een willekeurig tijdstip vast te stellen op verzoek van „een ieder die daarbij belang heeft", in dezelfde bewoordingen als voor verzoekers die omtrent hun eigen nationaliteit zekerheid willen verkrijgen.

Pas bij Nota van Wijziging van 9 aug. 1983 kwam voor beide categorieën een herformulering en werd er gesproken van „een ieder die daarbij onmiddellijk belang heeft". In de (bijbehorende) MvA., p. 32/33 vindt men geen enkele toelichting op deze wijziging. Er wordt ook afwisselend gesproken over „belanghebbenden" en „onmiddellijk belanghebbenden". Het valt hierbij op, dat de laatstbedoelde term alleen gebruikt wordt in verband met verzoeken over vaststelling van de nationaliteit van overledenen (p. 33). Kennelijk is hier enigszins onzorgvuldig wetgegeven: aansluiting is gezocht bij de terminologie van art. 839 Rv dat rept van „onmiddellijk belanghebbende personen", o.m. in de sfeer

van het afgeven van afschriften van testamenten. Ten onrechte is deze terminologie ook overgenomen in art. 17 eerste lid, waar geen enkele behoefte bestond aan deze klausulering, nu deze uitsluitend beoogt de kring van personen die zich als belanghebbenden opwerpen in te dammen: in art. 17 lid 1 gaat het immers om de *eigen* nationaliteit. In de kontekst van dit eerste lid komt aan het bijwoord „onmiddellijk” geen enkele beperkende betekenis toe: het gaat hier immers alleen over de *eigen* nationaliteit.

2. Onder 1 is de stelling verdedigd, dat iedereen (onmiddellijk) belanghebbende is bij het verzoek als redelijkerwijs onzekerheid bestaat omtrent zijn nationaliteit op een bepaald tijdstip, en dat dit i.c. het geval is. Niet uit het oog mag verloren worden, dat de verkrijging van het Nederlanderschap door een rechtsgeldige optie tevens verlies oplevert c.q. kan opleveren van een of meer eerder bezeten nationaliteiten, nu vele landen verlies van het staatsburgerschap verbinden aan de vrijwillige verkrijging van een andere nationaliteit. Er is m.a.w. (onmiddellijk) belang bij de vaststelling van het moment waarop men door de vrijwillige verkrijging van het Nederlanderschap andere nationaliteiten verliest. I.c. wordt verzoekster door de administratie beschouwd als iemand van onbekende nationaliteit, d.w.z. dat niet vaststaat dat zij op het moment van haar kennisgeving staatloos was.

Daarnaast worden aan het al dan niet bezitten van het Nederlanderschap talrijke rechtsgevolgen binnen het Nederlandse recht verbonden. Gewezen is al op het verkrijgen van een Nederlands paspoort. Voorts is een belangrijk deel van de Nederlandse arbeidsmarkt, nl. die in de overheidssector gesloten voor niet-Nederlanders. Verzoekster geniet uitkeringen krachtens de WWV, en het is dus uitermate relevant voor haar (gewest) te weten of zij naar overheidsbetrekkingen kan solliciteren of niet.

De rechtspositie van Nederlanders in het kader van de Algemene Bijstandswet en aanverwante Rijksgroepsregelingen is voor niet-Nederlanders slechter dan voor Nederlanders, zowel in materieel als procedureel opzicht. Een groot deel van deze rechtsposities wijzigt zich van rechtswege door het verkrijgen van het Nederlanderschap; de procedure ex art. 17 is nu juist gekreëerd om een zoveel mogelijk erga omnes werkend declaratoir te verkrijgen, waaraan met name de Nederlandse administratie gebonden zal zijn. Hieraan kan niet afdoen dat verzoekster op 8 dec. 1986 tot Nederlandse is genaturaliseerd: de vraag wat haar nationaliteitspositie tussen 24 juni en 8 dec. 1986 was, met de daaraan van rechtswege gekoppelde rechtsgevolgen is daarmee niet beantwoord.

Zie voor een groot aantal verschillen in rechtspositie tussen (toegelaten) zigeuners, als verzoekster en Nederlanders: Prof. F.H. Meyers/Mr. H. Poeth/Mr. B. de Rooij, *Rechtsproblemen van buitenlandse zigeuners*, NJCM-Bulletin 1987, p. 8-45.

3. De Rb. doet het voorkomen dat het onmid-

dellijk belang van iemand die in onzekerheid verkeert over de rechtsgeldigheid van een voor het Nederlanderschap uitgebrachte optie moet worden gesteld en bewezen. Dit is onjuist: aangetoond moet worden dat dit onmiddellijk belang ontbreekt. Nu het van algemene bekendheid is dat niet-Nederlanders op tal van terreinen aan andere, minder gunstige maatregelen worden onderworpen dan Nederlanders, en de onzekerheid reëel is, is daarmee het belang ten overvloede voldoende aannemelijk gemaakt. Het belang schuilt reeds in de opheffing van het dubium.

4. Het „onmiddellijk belang” van art. 17 Rijkswet Nederlanderschap was in elk geval aanwezig op het moment van de indiening van het verzoekschrift. De rechtbank lijkt een ander criterium te huldigen in het voetspoor van de officier van justitie, die meent dat verzoekster „thans geen redelijk en reëel respecteren belang meer zou hebben”. De omstandigheid dat op 8 dec. 1986 het Nederlanderschap door naturalisatie verkregen is, heft de aanwezigheid van het vereiste belang ten tijde van het indienen van het verzoekschrift (7 okt. 1986) niet op. Het vereiste onmiddellijk belang dient te worden beoordeeld naar de situatie die bestaat op het ogenblik van de indiening van het rekest. Bovendien wordt door de achteropkomende naturalisatie (die niet terugwerkt) het dubium voor de periode tussen de optie en de naturalisatie niet opgeheven.

5. De omstandigheid dat „de persoonlijke staat van verzoekster in de periode 10 dec. 1986 ingevolge art. 12 Verdrag betreffende de status van staatlozen door Nederlands recht” wordt beheerst, is niet bepalend voor het oordeel „dat verzoekster niet geacht kan worden enig belang te hebben bij de vaststelling dat zij het Nederlanderschap bezit vanaf 24 juli (lees: 24 juni) 1986.” In zoverre is het oordeel van de Rb. dus onvoldoende gemotiveerd. Ook al zou de persoonlijke staat van verzoekster ingevolge het Staatlozenverdrag door Nederlands recht worden beheerst — wat de vraag nog is aangezien zij door de administratie mede van onbekende nationaliteit wordt geacht, wat haar wellicht buiten de werkingsfeer van art. 1 van het Verdrag zou brengen — dan nog zijn er tal van terreinen waarop haar rechtspositie verschilt van die van Nederlanders, hetzij krachtens regels van internationaal privaatrecht, hetzij op grond van andere Nederlandse of buitenlandse toepasselijke rechtsregels. Gewezen is reeds op de andere kwaliteit van reisdocumenten, en daar zouden legio bepalingen aan toe te voegen zijn. Dat op een enkel punt van verzoeksters rechtspositie — haar personeel statuut — naar Nederlands recht niet verschilt van die van Nederlanders determineert haar door de Rb. aangenomen gebrek aan belang volstrekt niet.

6. Evenmin kan gelden als een naar de eis der wet voltrokken redengeving voor het ontbreken van belang de konstatering van de Rb. dat de raadsman van verzoekster „niet heeft gesteld dat

verwacht mag worden dat verzoekster in de naaste toekomst een beroep zal moeten doen op de Algemene Bijstandswet en evenmin dat zij daarbij, in haar specifieke situatie, nadeel zou ondervinden van het feit dat haar Nederlanderschap slechts vaststaat vanaf 8 dec. 1986 in plaats vanaf 24 juli (lees: juni) 1986". Hier lijkt de Rb. er van uit te gaan dat het vereiste belang mede bepaald wordt door in de „naaste" toekomst plaatsvindende gebeurtenissen, zoals het aanvragen van uitkeringen in gevolge de Algemene Bijstandswet c.a. Men kan niet enerzijds het gebrek aan belang koppelen aan de achteropkomende omstandigheid dat verzoekster in de loop van de procedure Nederlandse geworden is door naturalisatie, en anderzijds het gebrek aan belang afleiden uit de verwachting dat verzoekster in de naaste toekomst geen beroep zal doen op de Algemene Bijstandswet, ook al is zij intussen Nederlandse geworden, en geldt dus voor haar het regiem van Nederlanders.

### Conclusie A-G Mr. Mok:

1. Verzoekster is in 1960 geboren in Hongarije. Volgens het, tot de Rb. in Den Haag gericht, inleidend verzoekschrift was zij, voordat zij het Nederlanderschap verwierf, staatloos of van onbekende nationaliteit. Bij KB van 8 dec. 1986 is zij tot Nederlander genaturaliseerd.

Verzoekster is op 11 maart 1986 gehuwd met Slavko Nikolic. Deze Nikolic was op 26 nov. 1985 (KB nr. 58) tot Nederlander genaturaliseerd.

Enige tijd na haar huwelijk, nl. op 24 juli 1986, heeft verzoekster ten overstaan van de burgemeester van de gemeente Epe een verklaring afgelegd dat zij de Nederlandse nationaliteit wenst te verkrijgen. Die verklaring zou zijn afgelegd overeenkomstig de art. 8 en 12a Wet op het Nederlanderschap en het ingezetenschap van 1892.

Verzoekster heeft verklaard zich ervan bewust te zijn dat de wet van 1892 op het moment van de door haar gedane „optie" niet meer van kracht was, maar was vervangen door de Rijkswet op het Nederlanderschap (RN). Zij meent evenwel dat de regeling van de RN, m.n. die in de art. 8 en 9, in een aantal opzichten in strijd is met een hogere regeling, t.w. het verdrag betreffende de nationaliteit van de gehuwde vrouw.<sup>1</sup>

De aan de rechtbank gevraagde beslissing had derhalve geen betrekking op de nationaliteit van verzoekster, doch uitsluitend op de datum waarop zij de Nederlandse nationaliteit heeft verkregen, t.w. 24 juni 1986 of 8 dec. 1986.

De Rb. heeft het verzoek niet-ontvankelijk verklaard, aangezien zij meent dat verzoekster geen belang had bij haar verzoek.

2. Uit de naam en het nummer van het naturalisatie-KB van de echtgenoot van verzoekster,

Slavko Nikolic, blijkt dat deze de vader is van de verzoeker in een andere zaak (Miso Nikolic). Ook in laatstgenoemde zaak is cassatieberoep tegen een beschikking van de Haagse rechtbank op grond van art. 17 RN momenteel bij de HR aangehangig. In mijn conclusie in die zaak heb ik gesteld dat de consequentie van het door Miso Nikolic verdedigde standpunt zou kunnen zijn dat Slavko Nikolic niet rechtsgeldig was genaturaliseerd.

Ik meen dat dit punt voor de behandeling van de onderhavige zaak buiten beschouwing dient te blijven. De Rb. heeft vastgesteld dat verzoeksters echtgenoot op 26 nov. 1985 tot Nederlander is genaturaliseerd en die vaststelling is niet bestreden.

3. Art. 17 lid 1 laatste zin RN bepaalt dat een verzoek als in dat lid bedoeld ook kan strekken tot de vaststelling dat de betrokkene op een bepaald tijdstip het Nederlanderschap al dan niet bezat. Evenwel beperkt de eerste zin van genoemd lid het recht tot indiening van een verzoek tot vaststelling van zijn Nederlanderschap tot diegene die daarbij onmiddellijk belang heeft. Gezien de samenhang tussen beide zinnen geldt het vereiste van een onmiddellijk belang ook voor een verzoek tot vaststelling van het bezit van het Nederlanderschap op een bepaald tijdstip.

Uit de bestreden beschikking blijkt dat de raadsman van verzoekster ter terechtzitting van de rechtbank heeft gesteld dat het moment van de verkrijging van het Nederlanderschap o.a. van belang kan zijn voor de toepassing van de ABW. De Rb. heeft evenwel overwogen dat de bedoelde raadsman niet heeft gesteld dat verwacht mag worden dat verzoekster in de naaste toekomst een beroep zou moeten doen op de ABW en evenmin dat zij daarbij, in haar specifieke situatie, nadeel zou ondervinden van het feit dat haar Nederlanderschap slechts vaststaat vanaf 8 dec. 1986.

Op grond hiervan (en van een overweging ten overvloede, die buiten beschouwing kan blijven) heeft de Rb. vastgesteld dat verzoekster niet geacht kan worden enig belang te hebben bij de vaststelling dat zij het Nederlanderschap bezit vanaf 24 juli 1986.<sup>2</sup>

Ik meen dat dit een begrijpelijk gemotiveerde feitelijke vaststelling is, die in cassatie niet met vrucht bestreden kan worden. Het tegen deze beslissing aangevoerde middel stuit hierop af.

4. De conclusie luidt tot verwerping van het beroep.

### Hoge Raad:

#### 1. Het geding in feitelijke instantie

Met een op 7 okt. 1986 ter griffie ingekomen verzoekschrift heeft verzoekster tot cassatie, verder Sabo te noemen, zich gewend tot de Rb.

2. Waarschijnlijk een misstelling voor 24 juni 1986; voor de uitkomst is dit van geen belang.

1. New York, 20 febr. 1957, Trb. 1965, 218, 1966, 213 en 1980, 42. Dit Verdrag is voor het Koninkrijk van kracht sedert 6 nov. 1966 (Trb. 1966, 213). Vgl. ed. S&J 1a, 1985, p. 128.

te 's-Gravenhage met het verzoek vast te stellen dat zij sedert 24 juni 1986 het Nederlandschap bezit.

De Rb. heeft Sabo bij beschikking van 18 maart 1987 niet-ontvankelijk verklaard in het verzoek.

De beschikking van de Rb. is aan deze beschikking gehecht.

## 2. *Het geding in cassatie*

Tegen de beschikking van de Rb. heeft Sabo beroep in cassatie ingesteld. Het cassatierecht is aan deze beschikking gehecht en maakt daarvan deel uit.

De conclusie van de A-G Mok strekt tot verwerping van het beroep.

## 3. *Beoordeling van het middel*

3.1 Sabo is op 11 maart 1986 in de gem. Epe gehuwd met Nikolic, die bij KB van 26 nov. 1985 tot Nederlander is genaturaliseerd. In het onder 1 vermelde verzoekschrift heeft Sabo verzocht om vast te stellen dat zij het Nederlandschap bezit sedert 24 juni 1986, de dag waarop zij overeenkomstig de art. 8 en 12a van de ingetrokken Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap van 1892 een optieverklaring voor de Nederlandse nationaliteit heeft afgelegd bij de burgemeester van de gem. Epe. Na indiening van het onder 1 vermelde verzoek heeft Sabo bij KB van 8 dec. 1986 de Nederlandse nationaliteit door naturalisatie verkregen.

3.2 Volgens art. 17 lid 1 Rijkswet op het Nederlandschap kan een ieder die daarbij „onmiddellijk belang heeft” vaststelling van zijn Nederlandschap verzoeken. Blijkens de parlementaire geschiedenis van deze bepaling is hierbij gedacht aan het belang dat een verzoeker bij de vaststelling kan hebben, bijv. met het oog op het geval dat hij „om de een of andere reden het bezit van de Nederlandse nationaliteit moet kunnen aantonen en van de administratie geen bewijs daarvan kan verkrijgen omdat hij als vreemdeling wordt aangemerkt” (Bijl. Hand. II, 1981-16947, R 1181, nr. 3, p. 21-22). De bepaling moet in dit licht aldus worden verstaan dat het in beginsel aan de verzoeker is om aan te geven welk belang hij bij de vaststelling heeft, maar dat in de regel reeds aan dit vereiste zal zijn voldaan als omtrent zijn Nederlandse nationaliteit twijfel bestaat.

Anders dan het middel aanvoert, leidt dit laatste in de onderhavige zaak echter niet tot een ander resultaat dan waartoe de Rb. is gekomen. In het onderhavige geval strekte het verzoek immers tot vaststelling van het Nederlandschap van Sabo „sedert 24 juni 1986”, terwijl vaststaat dat zij de Nederlandse nationaliteit enkele maanden later, nl. op 8 dec. 1986, heeft verkregen. In een zodanig geval dient nader te worden aangegeven welk onmiddellijk belang de verzoeker bij vaststelling van zijn nationaliteit over een reeds verstreken periode heeft. De stukken van het geding en de vaststellingen van de Rb. omtrent hetgeen ter terechtzitting al of niet van de zijde van Sabo naar voren is gebracht, laten geen

andere conclusie toe dan dat van de zijde van Sabo geen feiten zijn aangevoerd waaruit kan worden afgeleid dat zij bij de vaststelling van haar nationaliteit over de periode van 24 juni tot 8 dec. 1986 een zodanig belang heeft.

Het middel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

## 4. *Beslissing*

De HR verwerpt het beroep.

## Noot:

1. Op 1 okt. 1986 zijn de art. 17 e.v. Rijkswet op het Nederlandschap in werking getreden, die de rechtsgang regelen, indien de vraag moet worden beantwoord of iemand al dan niet Nederlander is. Een dergelijke vraag moet in eerste instantie worden voorgelegd aan de Rb. te 's-Gravenhage. Hoger beroep is uitgesloten, maar tegen een beslissing van de rechtbank kan wel cassatie worden aangetekend bij de HR. Gezien het grote belang van de vraag, of iemand al dan niet Nederlander is, wekt het geen verbazing dat tegen beslissingen van de Rb. te 's-Gravenhage, waarin wordt vastgesteld dat iemand geen Nederlander is, inderdaad regelmatig cassatie wordt aangetekend. Op 4 maart 1988 heeft de HR een aantal arresten gewezen, waarin dit college voor het eerst als cassatierecht in nationa-liteitsaangelegenheden optrad.

2. Art. 17 Rijkswet op het Nederlandschap stelt, dat een ieder die daarbij onmiddellijk belang heeft een verzoek kan indienen tot vaststelling van zijn Nederlandschap of tot vaststelling dat hij het Nederlandschap niet bezit. In de onderhavige zaak stond de vraag centraal of betrokkene inderdaad onmiddellijk belang bij de vaststelling van het Nederlandschap op een bepaald moment had. De Rb. te 's-Gravenhage had verzoekster niet onvankelijk verklaard, aangezien zij niet geacht kon worden enig belang te hebben bij de vaststelling, dat zij het Nederlandschap reeds vanaf 24 juni 1986 bezat. De HR was het met dit oordeel eens. Volgens de HR zal in de regel aan het vereiste van onmiddellijk belang zijn voldaan als een persoon verzoekt vast te stellen dat hij Nederlander is, omdat omtrent zijn Nederlandse nationaliteit twijfel bestaat. De verzoeker behoeft in dat geval niet aan te geven welk belang hij bij de vaststelling van zijn Nederlandschap heeft. Anders is dit kennelijk indien het gaat om de vaststelling van de nationaliteit van betrokkene over een reeds verstreken periode. In zo'n geval dient de verzoeker aan te geven welk onmiddellijk belang hij bij de vaststelling van zijn Nederlandschap heeft. In het onderhavige geval waren geen feiten aangevoerd waaruit volgens de HR dat onmiddellijk belang zou kunnen worden afgeleid. Het verzoek van verzoekster tot vaststelling van het bezit van de Nederlandse nationaliteit was derhalve niet-ontvankelijk.

Opmerkelijk is, dat verzoekster op het moment van het indienen van het verzoekschrift bij de Rb. 's-Gravenhage ontegenzeggelijk wel een rechtens relevant belang had. Wat was namelijk

het geval. Verzoekster was op 11 maart 1986 met een Nederlander in het huwelijk getreden. Op 24 juni 1986 opteerde zij overeenkomstig art. 8 en 12a van de toen reeds ingetrokken wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap van 1892 voor de Nederlandse nationaliteit. Het verzoekschrift strekkende tot vaststelling van het feit dat zij door die optieverklaring inderdaad Nederlandse was geworden werd op 7 okt. 1986 ingediend. Vervolgens werd verzoekster op 8 dec. 1986 tot Nederlandse genaturaliseerd. Door het verzoekschrift niet-ontvankelijk te verklaren toetsen de Rb. en de HR het in art. 17 Rijkswet op het Nederlandschap geëiste belang kennelijk niet op het moment van het indienen van het verzoekschrift, maar op het ogenblik waarop de rechter over het verzoekschrift beslist. Overigens vraag ik mij af, of in casu inderdaad door de naturalisatie alle belang was weggefallen. Voor een naturalisatie moet in de regel vierhonderd gulden aan naturalisatierecht worden betaald (Besluit naturalisatiegelden KB 27 jan. 1986, Stb. 1986, 18, laatstelijk gewijzigd bij KB 2 mei 1988, Stb. 1988, 247). Indien in de overhavige casus de optie op 24 juni 1986 verwerving van het Nederlandschap tot gevolg zou hebben gehad, zou verzoekster het door haar voor haar naturalisatie betaalde wegens onverschuldigde betaling kunnen terugvorderen.

3. Wat was nu de eigenlijke inzet van de procedure? Van 1964 tot 1985 had de buitenlandse vrouw die met een Nederlander in het huwelijk trad, de mogelijkheid door optieverklaring het Nederlandschap te verwerven. Deze optiemogelijkheid werd door de invoering van de Rijkswet op het Nederlandschap afgeschaft. Op het eerste gezicht lijkt daarom de door verzoekster i.c. op 24 juni 1986 afgelegde verklaring het uitspreken van een ontkrachtte toverformule te zijn. In de literatuur is echter verdedigd, dat een optie ex art. 8 Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap ook na het in werking treden van de rijkswet op het Nederlandschap nog mogelijk is. Nederland is immers partij bij het Verdrag van New York van 20 febr. 1957 inzake de nationaliteit van de gehuwde vrouw (Trb. 1965, 218). Dit verdrag beoogde te bewerkstelligen, dat noch de sluiting noch de ontbinding van een huwelijk van een persoon met een vreemdeling, noch de verandering van de nationaliteit door de man tijdens het huwelijk, van rechtswege invloed heeft op de nationaliteit van de vrouw. De met een onderdaan gehuwde buitenlandse vrouw zou echter via een bijzonder bevoorrechte naturalisatieprocedure of via een optieconstructie de nationaliteit van haar echtgenoot moeten kunnen verwerven. Dit verdrag van New York is voor Nederland op 6 nov. 1966 in werking getreden. De Nederlandse wetgever koos destijds voor de optieprocedure (art. 8 Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap). Onder meer Jessurun d'Oliveira (NJB 1985, p. 50-53; AAe 1985, p. 213; NJB 1986, p. 1421) betoogde, dat de afschaffing van dit optierecht in 1985 in strijd met het Verdrag van New York was. Jessu-

run concludeerde, dat het Verdrag van New York zou moeten worden opgezegd. Hij stelde voorts, dat — zolang een dergelijke opzegging niet zou zijn gebeurd — het optierecht van art. 8 Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap zou blijven voortbestaan, daar de afschaffing ervan in strijd met een door Nederland aangegane volkenrechtelijke verplichting was. I.c. heeft men kennelijk getracht om de HR een uitspraak over dit standpunt te ontlokken.

4. Door in het onderhavige geval van het beginsel „point d'intérêt, point d'action" uit te gaan, heeft de HR kunnen vermijden een antwoord op de zoëven aangegeven vraag te geven. Op zichzelf kan ik daarmee instemmen, hoewel ik me blijkens het bovenstaande afvraag, of er toch niet een rechtens relevant belang van verzoekster kan worden signaleerd. Een obiter dictum over de kernvraag zou echter hebben kunnen vermijden, dat over deze vraag binnen afzienbare tijd toch zal moeten beslist in een casus waarin het onmiddellijk belang van betrokkene niet kan worden ontkend.

5. De Nederlandse regering kiest overigens intussen eieren voor zijn geld. Bij nota van wijziging d.d. 1 maart 1989 bij de goedkeuringswet betreffende het Verdrag van New York uit 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen wordt voorgesteld het nationaliteitsverdrag van 1957 op te zeggen (kamerstukken 18 950 (R 1281), nr. 10; waarover NJB 1989, p. 440).

GRdG

## Nr. 627

## HOGE RAAD

4 maart 1988, rek. nr. 7267

(Mrs. Snijders, De Groot, Bloembergen, Haak, Roelvink; A-G Mok; m.nt. GRdG)

In raadkamer 1987, 70 (RvdW 1987, afl. 33)

RvdW 1988, 49

## Nationaliteitsrecht

*Overgangsrecht. Verzoek tot vaststelling van het Nederlandschap, gedaan met beroep op medenaturalisatie als minderjarige. Geen gelijktijdige toepassing van Rijkswet op het Nederlandschap (Stb. 1984, 628) en Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap van 1892 op eenzelfde naturalisatie. Tijdstip van indiening van naturalisatieverzoek beslist niet over toepasselijkheid van wet van 1892.*

Rijkswet op het Nederlandschap (Stb. 1984, 628) art. 1 sub b, 11 lid 2, 17; Wet op het Nederlandschap en het ingezetenschap (Stb. 1892, 268)

Miso Kalo N. te Epe, verzoeker tot cassatie, adv. Mr. G.P. Veldhuis.